

A határrendészeti tisztképzés harminc éve – már nem katonák kellene!

30 years of border police officer training - we don't need soldiers

Balla József

Dr. PhD, tanszékvezető, egyetemi
docens, rendőr ezredes
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
balla.jozsef@uni-nke.hu

Vájlok László

mesteroktató, rendőr alezredes
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
vajlok.laszlo@uni-nke.hu

Vedő Attila

Dr. PhD, tanársegéd, rendőr őrnagy
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,
Rendészettudományi Kar
vedo.attila@uni-nke.hu

Absztrakt

Cél: A határrendészeti tisztképzés elmúlt harminc évi eredményének összefoglalása mellett elődelesen a jelenlegi társadalmi és szakmai kihívásoknak megfelelő képzési módszerek, nehézségek, kihívások bemutatása, illetve a jövőbeni képzési rendszerre vonatkozó elképzelések vázolása. A jövőbeni határrendészeti tisztképzés alapjait képező Magyarország Nemzeti Integrált Határigazgatási Stratégiájában foglaltak és a határrendészeti tevékenység globális, európai uniós és kontinentális szerepének összevetése egy új, gyakorlatorientált képzési forma bemutatásával. Kiemelt cél olyan újszerű technológiák oktatásban történő bemutatása, mint a biometria, mesterséges intelligencia vagy a robotika.

Módszertan: A publikáció elsődlegesen a tapasztalatok alapján összegyűjtött eredmények feldolgozására kíván fókuszálni, illetve e mellett az Európai Unió és a hazai határrendészeti kihívások számbavételével próbálja megközelíteni a határrendészeti tisztképzés jelenét és jövőjét.

Megállapítások: A határrendészeti tisztképzés folyamatosan fejlődött az elmúlt harminc évben és ezt a fejlődést érdemes tovább gondozni. A cél azonban már az, hogy új módszerekkel gazdagítsuk az oktatói repertoárt, és egyértelműen nagyobb hangsúlyt kell fektetni a nemzetközi tapasztalatok feldolgozására.

Érték: Az egyetemi határrendészeti tiszti oktatás eredményeként olyan menedzserszemléletű vezetők képezhetők, akik a jövőbeni kihívások esetén is képesek lesznek önállóan megállni helyüket nemcsak az államhatárhoz kapcsolódó, hanem a schengeni térség teljes mélységében zajló, a biztonság és jog térségéhez kötődő feladatok tekintetében is.

Kulcsszavak: határrendész, rendőrség, rendészet, képzés

Abstract

Aim: In addition to summarising the achievements of border police officer training over the past 30 years, the main aim is to present training methods, difficulties and challenges that meet current social and professional challenges, and to outline ideas for the future training system. A comparison of Hungary's National Integrated Border Management Strategy as the basis for future border police officer training and the global, EU and continental role of border policing by presenting a new practice-oriented training format. A particular focus will be on introducing new technologies in education, such as biometrics, artificial intelligence and robotics.

Methodology: The primary focus of this publication is to elaborate on the results gathered from experience, and to approach the present and future of border police officer training by taking into account the challenges of the European Union and the Hungarian border police.

Findings: The training of border police officers has developed continuously over the past 30 years and this development is worth continuing. However, the aim is now to enrich the training repertoire with new methods and there is a clear need for greater emphasis on international experience.

Value: The education of border police officers at university level will result in managers with a managerial approach who will be able to face future challenges and who will be able to stand their ground independently not only in the field of state borders, but also in the field of security and justice in the entire Schengen area.

Keywords: border police, police, policing, training

Bevezetés

A világ változásának gyorsasága ma már közhelynek minősül, azonban nem szabad elfelejteni azt, hogy ez olyan valós körülmény, amely az élet minden területére rányomja bélyegét. Harminc év nemcsak emberi életek és életművek tekintetében számít soknak, hanem olyan globális tényezők változásai is generálódnak, amelyek alapjaiban határozzák meg akár a biztonság érzetét, illetve hatással vannak a rendészeti tevékenységre is (Sallai, 2013). Gondoljunk csak arra, hogy a 2022-ben kirobbant orosz-ukrán konfliktus három hónap alatt hogyan írta át Európa (és a világ) gazdasági, pénzügyi, szociális életét, mennyire

megváltoztatta a polgárok mindennapjait, és milyen új, addig talán csak elvétve tapasztalt rendkívüli körülményekhez vezetett. Az eltelt harminc év ráadásul nemcsak egy orosz-ukrán konfliktust „mutatott fel”, hanem egy délszláv válságot, az Európai Unió bővítését, a schengeni belső határok arányának jelentős növekedését, egy világjárványt, egy migrációs katasztrófát is. Az ilyen eseményekre való felkészülés ugyan folyamatos – hiszen minden érintett szervezet állandóan gyakorlatozik, terveket készít, parancsokat ír alá –, de valljuk be, hogy békés időszakban ezek a tervek csak az asztalfióknak készülnek, nem aktualizálják őket, és amikor beáll a krízis, akkor mindig a legrosszabb forgatókönyv lép életbe és arra bizony a terveket nem lehet „ráhúzni”. Ilyen esetekben jönnek az ötletelések, amelyek rövid idejű szervezetlenséggel, tanácstalansággal és annál több felesleges anyagi ráfordítással járnak. Minden egyes intézkedés egy-egy jelentősebb esemény során utólagos tevékenység és az elmúlt időszak tapasztalataihoz igazítjuk a jövőbeli tevékenységünk irányát.

Ráadásul a globális konfliktusok hatása elsődlegesen a határokon csapódik le, így jogos elvárás a „hátszágban” élők részéről, hogy az államhatárok őrizetért felelős szervezetek kezeljék a helyzetet és ne hagyják, hogy azok hatása begyűrűzzön az országba. Ez sokszor persze lehetetlen feladat, ráadásul a biztonság garantálása nem önmagában a kijelölt rendészeti szerv feladata kell legyen, hanem ebben komoly felelősség terhel további számtalan társadalmi szereplőt is a politikusoktól kezdve a médiáig.

A határon való fellépés elsődleges szereplője tehát a határrendészet (függetlenül, hogy milyen szervezeti keretek között végzi feladatát a határőr), és azon belül is azok a személyek, akik elsődlegesen kell irányítsanak, döntsenek, intézkedjenek. Ezek pedig egyértelműen a jól felkészített határrendész vezetők, akiknek az elmúlt harminc év eseményei alapján jó határőrnek, jó rendőrnek, kiváló elemzőnek kell lenniük. Ez viszont csak úgy működik, ha a tisztii állomány felkészültsége kiterjed minden területre, legyen az háborús konfliktus, tömeges méretű illegális migráció vagy egészségügyi világjárvány, mindeközben úgy, hogy az események során érintett szervezetek megszűnnek, átalakulnak vagy újjak jönnek létre.

A tanintézetek szerepe itt kezdődik, azaz amikor felismerik, hogy milyen képzési irányt kell szabni a leendő tiszteknek, milyen felkészítésre kell fókuszálni, mit kell változtatni. A felismerés és az első tisztek – akik az adott képzési irányban tanultak – kibocsátása között minimálisan öt évvel kell számolni, vagyis az előre gondolkodásnak ennyivel kellene megelőznie a felismerést.

A kezdetektől 2004-ig

A rendészeti tudomány kutatási eredményei ma már világosan alátámasztják, hogy 1992-ben életszerű kezdeményezés volt egy rendészeti célú váltás a korábbi katonai doktrínák erős hagyományai ellenére is (Vájlak & Vedó, 2020). Bár a délszláv válság az 1990-es évek közepétől rövid időre újból egyfajta katonai jelenlétet igényelt, mégis azt egy akkor is már egy „sajátos jogállású és kettős rendeltetésű” szervezet, azaz a határőrség kezelte. Pontosan ez az esemény vezetett egyébként odáig, hogy a katonai jellegű határőrtisztképzés megszüntetése ekkor már eldöntött tény volt, mégis visszakoztak a döntéshozók és néhány évig párhuzamosan, a Rendőrtiszti Főiskolára jellemző erős rendészeti karakterű tisztképzés mellett működött a régi módszerek szerint folytatott katonai képzés is a szentendrei tanintézetben (Virányi, 2019). Ám a délszláv válságot követően ez utóbbi végleg megszűnt és teljes vertikumában már csak a rendőrtiszti képzéshez igazított határőr (határrendész) tisztképzés maradt meg és folytatódott a Nemzeti Közszolgálati Egyetem megalapításáig, illetve folytatódik azóta is az egyetem Rendészettudományi Karán belül.

A Határrendészeti Tanszék (a továbbiakban: Tanszék) folyamatosan igazodott egyrészt a befogadó intézmény által diktált változásokhoz, másrészt a megrendelő, azaz a határőrséget – 2008-tól a rendőrséget – érő és tevékenységét befolyásoló körülményekhez, harmadrészen pedig azokhoz a társadalmi változásokhoz, amelyek az ország egész rendészeti/rendvédelmi koncepciójának fordulópontjait jelentették. Éppen ezért a Tanszék is a szükséges mértékben kiigazította tantervét, például a rendkívüli (minősített) időszakban a gyorsított ütemű tantárgy-, óra- és vizsgarendjét is elkészítette már 1993-ban, vagy éppen átmeneti tantervet készített az 1994/1995. tanévtől kezdődően. Ezek a programok szakmai szinten is magukon viselték a változás lenyomatát, illetve az újonnan megjelenő (és korszerűnek mondható) ismeretek lehető leggyorsabb beépítését biztosították az oktatásba. Noha az egyes tantárgyak megnevezésében ez kezdetben nem is volt tetten érhető, azok óraszámbeli összetétele mindenképpen mutatta a változás igényét. Ráadásul az is kimutatható, hogy az 1991 óta folytatott tervező-szervező tevékenység alapossága tényleg időtálló volt, hiszen a tantárgyi megnevezések szinte teljes mértékben lefedték a szükséges ismeretcsoportokat, még ha azok belső tartalma igazodott is a kihívásokhoz.

Az előd határőr tiszti oktatási intézményekhez képest óriási változás volt a szakmai tantárgycsoporton túli (jogi, funkcionális és társadalomtudományi) tantárgyak jelentős száma, és az igazán katonai drillt magában hordozó tárgyak csak a határrendészeti tanszék hallgatói számára jelentek meg és például „*Határrendészeti század szakismeretek*”, majd „*Határvédelmi ismeretek*” címen

tárgyasultak kezdetben 195, majd 96 tanórában, és szépen lassan csökkent ezen óraszám is (Fórizs, 2004). Olyannyira jelentős volt ez a változás, hogy a 2004-es évre (a bolognai folyamat előkészítésének kezdetére) ez a fajta képzés meg is szűnt, viszont számos más tartalmú képzés lépett a helyébe.

Viszont jelentős hatása volt a tanszéki munkára hazánk európai uniós tagsága és ami még fontosabb, hogy a tanszék akkori vezetése idejekorán felismerte, hogy a kor kihívásaival csak akkor tudunk lépést tartani, ha már ezekben az időkben elkezdjük a schengeni követelményeknek megfelelő oktatási rendszer kialakítását. Ez már egy teljesen másfajta megközelítést jelentette a határrendészeti tisztképzésnek, hiszen 2004-re egy teljesen tisztán rendészeti célú képzésben kellett gondolkodni, sőt a schengeni követelményeknek való megfelelés érdekében a korábbi, viszonylag kezdetleges katonai értékekkel is szakítani kellett (már nem beszélünk határvédelemről, már nem szerveztünk halogató harcot a határvadászoknak és már nem akartuk elfoglalni az Osztrák Köztársaság Lajtán túli területeit). Hozzá kívánjuk tenni, hogy az akkori – és a mostani – schengeni szabályok miatt a honvédség szerepe a határellenőrzésben, azaz a határőrizetben és a határforgalom-ellenőrzésben teljesen annulálódott és annulálódik. A schengeni szakpolitika pedig nem ismeri a határvédelem kifejezést sem!

A Tanszék oktatói nyitottak voltak az európai uniós vívmányok iránt, sőt elsőként vettek részt olyan tagállami továbbképzésekben, vállaltak jelentős részt projekteknél, amelyek célja a más tagállami gyakorlat megismerése és hazai adaptálása volt. Ez egy óriási hozzáadott értéket képviselt az oktatásban, és amellett, hogy az 1991-től kialakított szakmai program valós határőr szakmai ismereteit megtartva ráépítette a Tanszék az Ausztriából, Franciaországból, Németországból vagy éppen Hollandiából hozott gyakorlati ismereteket az egyes tartalmakra, egy teljesen újfajta nyitottságot és szellemiséget tudott meghonosítani. A 2000-ben megszületett „*Határellenőrzés az Európai Unióban*” című tankönyv és az arra épített komplex továbbképzési rendszer példaértékű volt a magyarországi rendészeti szervek körében (Sallai et al., 2000). Mondhatni a Tanszék úttörő munkát végzett az Európai Unióhoz és majdan a schengeni térséghez való kapcsolódás terén a határrendészeti tiszt állomány felkészítésében, és ebben vitathatatlan vezető szerepe volt az első tanszékvezetőnek, Virányi Gergelynek.

Az Európai Uniótól a határőrség megszűnéséig

2004-től egy viszonylag letisztult, szakmailag nyugodtabb légkörben folyt az oktatás a Tanszéken, bár számtalan változást is megéltünk már akkor, de

eltekintve az akkor tapasztalt gazdasági krízis miatti hatástól (megszorítások a közigazgatás minden területén) a szakmai kérdést oktatási szempontból nem befolyásolták külső érdekek és tényezők. A határőrség tekintetében ez ugyan egy fokozott időszak volt – legalábbis ami a teljes jogú schengeni felkészülést érintette –, de egyéb iránt egy kialakított, stratégiailag jól definiált és szervezett környezetben dolgozhattak az oktatók. A szakmai kihívások több esetben csábítottak el szakembereket a Tanszék állományából, de mindez betudható volt annak a kollektív bölcsességnek, amelynek eredménye az előző fejezet végén már olvasható volt, de ehhez kapcsolódóan érdemes megemlíteni például, hogy a *Schengeni Közös Kézikönyvet* és az akkor hatályba lépő *Schengeni Határrelőrzési Kódexet* feldolgozó egyhetes tanfolyamon a határőrség részéről 2505 fő vezető vett részt, akik áttekintést kaptak a schengeni vívmányokról, illetve arról a munkáról ami várt rájuk 2007 után (Varga, 2007). Ekkor már sejtettük, hogy körvonalazódik a megrendelő szerv átalakulása (bár a teljes megszüntetést nem tartottuk valószínűnek) és a rendőrség kötelékébe történő integrálása, hiszen a 2005-ös alkotmánymódosítás már előrevetítette ezt azzal, hogy véglegesen megszüntette a határőrség fegyveres erő státusát és megnyitotta az utat egy profiltisztán rendészeti szervvé válás lehetősége előtt.

2005-re az igényeknek megfelelő tartalommal a Határrendészeti Tanszék gondozásában álló korábbi öt szakmai tantárgy kilencre nőtt, amelyek 811 órában, hat félévre elosztva biztosították a határrendészeti tisztek eredményes felkészítését (Balla, 2017). A képzési rendszerben a tanórák logikusan elosztva, egymásra építve, biztosítva a folyamatos és kellő idejű felkészülést, már az első félévtől tervezve voltak.

A tantárgyak óraelosztásának súlyozása egyértelműen mutatta, hogy melyek voltak azok a szakterületek, amelyek ismereteinek átadása meghatározó volt a felkészítés során, de emellett a funkcionális szervek feladatrendszerének oktatása is megjelent a képzési rendszerben. Lényeges szakmai szempontnak tekinthető az a tény, hogy a határrendészeti oktatók az I. félévtől a VI. félévig folyamatos oktatói kapcsolatban voltak a hallgatókkal, és a legtöbb szakmai előadás az I. félévre súlyozott (176 óra).

És noha ezen időszak egyik hátránya volt többek szerint a parancsnoki képzés, parancsnokká nevelés hiánya (hasonlóan egyébként a társ rendészeti szervek tisztképzésének rendszeréhez), mégis a kikerülő állomány bizonyította helytállását a végrehajtásban.

A 2008. január 1-jétől beállt szervezeti változás (a határőrség megszűnése) a Tanszék állományának oktatói munkájában is érezhető volt. Már kialakult és működött a bolognai folyamat alapján átstrukturált képzési rend és az ennek való megfelelés érdekében végzett munka ugyanakkor tompította a korábbi

megrendelő szerv megszűnéséből adódó bizonytalanságot. Az oktatók várták az új utódszervezet instrukcióit, igényeit is, amely 2008. január 24-én az Országos Rendőr-főkapitányság és a Rendőrtiszti Főiskola közötti együttműködési megállapodásban testet is öltött. Ennek értelmében a Tanszék tovább működhetett, de értelemszerűen a határrendész szakirányos hallgatók rendőri kompetenciáit a korábbiakhoz képest erőteljesebben kellett fejleszteni.

A Nemzeti Közszolgálati Egyetem égisze alatt

A Nemzeti Közszolgálati Egyetem egy teljesen új struktúrát, környezetet, habitust hozott a képzésben, az egyes hivatásrendek egymás melletti tanulása, a civil egyetemi lét megélésnek lehetősége, a nyitott iskolai infrastruktúra komoly átállást jelentett az oktatók, főként a szakmai órákat tartó hivatásos tisztek részéről is.

Az egyetemen bevezetett közös modul – noha még csak kezdetlegesen is –, de lehetőséget adott arra, hogy kitekintést adjon a határrendészeti tevékenységről a teljes rendészeti szakos állománynak is, bár igazán komoly áttörésre egészen 2021-ig várni kellett ezen a téren. A rendőrség hosszú ideig nem tudott azonosulni azzal, hogy a rendőrség hatáskörébe utalt határrendészeti feladatok ugyanolyan fontos tevékenységek, mint egyéb más szolgálati ághoz tartozó munka. Talán a 2015-ös illegális migrációhoz köthető események voltak azok, amelyek ráébresztették a megrendelőt (és megrendelőket), hogy foglalkozni kell a határrendészettel mint szolgálati ággal, és a feladatrendszer nemcsak a határokon csúcsosodik ki a határrendészeti kirendeltségek kötelelességeként, hanem bizony az ország teljes területét lefedi és ebbe részt kell venniük a rendőrkapitányságoknak, körzeti megbízottaknak, megyei rendőr-főkapitányságoknak is. És itt most nem is említjük a más, együttműködésben részt vevő szervek, mint például a honvédség erőinek vagy a katasztrófavédelem munkatársainak tevékenységét.

Óriási törekvés van abba az irányba, hogy ne csak közvetlenül a határmenti térségből kerüljenek beiskolázásra határrendészeti tisztek, hanem bárhol az országból, hiszen a mélységi területeken is vannak kapcsolódó feladatok, nem is beszélve a belső határok mentén a határellenőrzés ideiglenes visszaállításával járó feladatokról. A megrendelőnek ebben a tekintetben is egy paradigmaváltást kell érvényesítenie, amely a Tanszék azon javaslatát tükrözi, hogy a határrendészeti tisztí utánpótlást nem csak azon helyi szervek részére kell biztosítani, amelyek jogszabályi kötelezettsége a határellenőrzés végrehajtása. Határrendészeti tisztet valamennyi helyi és területi szervezeti elemnek képezni kell – természetesen eltérő létszámban és intenzitásban –, mivel a schengeni térség

területén, vagyis Magyarország mélységi területén végrehajtott ellenőrzéshez nélkülözhetetlen a Tanszék által biztosított tudás megléte.

2015-ben már 13 szakmai tantárgyat vitt a Tanszék és az összóraszám 495 órát tett ki, de igazodva az egyetemi rendszerhez, az I. évfolyam teljesen kikerült a szaktanszékek „felügyeleti köréből”.

Átalakult a „nyári” szakmai gyakorlati rendszer is, hiszen már nem minden határterületre küldtük a hallgatókat (ráadásul az évről-évre egyre kevesebb hallgatót), hanem már célzottan olyan hét alegység került kijelölésre fogadó szervként, ahol a hallgató a határrendészeti tevékenység teljes vertikumába (a mélységi ellenőrzés kivételével) betekintést kaphat és gyakorolhatja annak végrehajtását a járőrszolgálattól, útlevelkezelői feladatoktól kezdődően a szolgáltatirányító vagy alegységparancsnoki tevékenységig befejezően.

Idővel természetesen látható volt egyfajta törekvés a Rendészettudományi Karon belül a parancsnoki nevelés érdekében (Kovács, 2016), sőt ennek látható (katonás) jelei meg is mutatkoztak. Azt viszont nem szabad szem elől téveszteni, hogy teljesen más a mentalitás egy civilek által vezetett és irányított Nemzeti Közszolgálati Egyetemen és egy zártabb rendben jól működő Rendőrtiszti Főiskola, főleg egy, a külvilágtól szinte teljes egészében elszeparált képző intézményben, mint amilyen a Kossuth Lajos Katonai Főiskola volt. Nem kérdés egyébként, hogy a vezetői kvalitások fejlesztése központi célkitűzés kell, hogy legyen az egyetemen. Más kérdés azonban az, hogy abban milyen arányban kell lennie a menedzser típusú vezetői hozzáállásnak és milyen arányban egy kiszolgáló, alapvetően parancsok feltétlen végrehajtásában gondolkodó katonai hozzáállásnak. A válasz egyértelműen egyfajta arany középutat jelent, amely viszont véleményünk szerint pontosan a „rendészeti vezető” habitusával egyezik meg és korántsem jelent 50–50%-os megosztottságot.

Az egyetem léte és környezete, nyitottsága, az egyes „hivatásrendek” szoros egymás mellett élése nem teszi lehetővé a szigorú képzés végrehajtását, sőt nem is indokolja. Egyébként a jelenlegi rendészeti szervek gyakorlati tapasztalatai sem kívánják ezt meg, még annak ellenére sem, ha kifelé néha ezt hangsúlyozzák. Önmagában az egyenruha viselése, a tudata annak, hogy a rendész tiszt rendelkezik a legitim erőszak lehetőségével, lehet az alapja, hogy másként éljék meg hivatásos létüket a hallgatók és a hallgatókból lett vezetők. Az egyetem Rendészettudományi Karának például pontosan ez lenne a küldetése, tehát hogy az ilyen elvárásokat megfogalmazzák és ezt tudatilag megerősítsék a hallgatókban. A képzés során nem szabad elfelejteni, hogy az egyetem nyitott civil felsőoktatási intézmény, szabad átjárhatósággal és önként vállalt kötelezettségekkel. A Tanszéket félidőben elhagyó hallgatók is azt támasztják alá, hogy az erőltetett kötöttségek és az egyes karok hallgatói közötti különbségek nyílt,

szabályozott ereje miatt váltanak pályát, de ennek során a legnagyobb problémát a szigorú szerződési kötelek (elsődlegesen a költségeket terhelő visszafizetési kötelezettség) jelentik és ez bizony visszatartó erő. Bár kétséges, hogy aki ennek ellenére nem szerel le, hanem kényszerűségből a rendszerben ragad, megbízható tisztként válik-e be. Nem e publikáció tárgya ennek tárgyalása, de mindenképpen érdemes lenne egy külön kutatást végezni ezzel kapcsolatban.

Jövőbeni lehetőségek

Kétségtelen, hogy a rendszer egyik legnagyobb hibája, hogy nincs egy olyan kormányzati ciklusokon átnyúló átfogó stratégia, amely a rendészeti szervek és ezen belül a rendőrség képzését, utánpótlását koncepciózusan tartalmazná. Részstratégiákról beszélhetünk (például Magyarország Nemzeti Integrált Határigazgatási Stratégiája), de ezek nem fedik le a teljes igény volumenét, ráadásul egy-egy európai uniós költségvetési ciklushoz igazodik a sajátos (ámbar érthető) igénnyel, hogy az abból adódó finanszírozási lehetőségek minél szélesebb körű kihasználása biztosított legyen. Ettől függetlenül az államnak, állami költségvetésből is meg kellene alkotnia egy olyan víziót és garantálnia kellene annak megvalósítását, amely évtizedekre meghatározza a rendészeti szerv tevékenységét.

Négy olyan nagy terület jelölhető meg, amelynek figyelembevételével biztosítható a jövőbeni határrendészeti tisztképzés magas színvonalú végrehajtása. Elsőként talán a szakmai munkában való részvétel és a szakmai kompetenciák fejlesztése az oktatók részéről a leginkább elérhető. Másodsorban a nemzetközi határrendészeti tevékenység(ek) vérkeringésébe való becsatlakozás nyújthat új és hosszú távon hasznosítható ismereteket. Ezen ismeretek egy része szakmai kell legyen, más része szorosan a képzéshez, oktatásmódszertanhoz kell, hogy kapcsolódjon. Harmadsorban a tudományos kutatások és azok eredményeinek a hasznosítása adhat többletlehetőséget akár úgy is, hogy abba tevékenyen bevonjuk a hallgatókat. Negyedrészt pedig az új oktatási módszereket, a frontális, „porosz” oktatást felváltó új szemléletet kell meghonosítani.

Mit sem ér az oktatás és a tisztek felkészítése, ha az átadandó tudásunk nem naprakész vagy nem gyakorlatias. Egyébiránt a gyakorlatias felkészítés favorizálása üdvözlendő, de nem szabad, hogy ez olyan átfogó ismeretmegszerzés rovására menjen, amely nem ad biztos alapot a gyakorlatnak. Fontos, hogy kell az elmélet, hiszen anélkül nincs tudás, ráadásul egyetem lévén igenis a magasfokú tudástranszfer az, amelynek az egyik legfőbb „exportcikkünknek” kell lennie. Ehhez azonban az oktatók felkészültségét is napi szinten karban kell

tartani. A Tanszék éppen ezért fontosnak tartja a napi kapcsolattartást a határrendészeti szakirányító szervek képviselőivel, a megyei rendőr-főkapitányságok és a Repülőtéri Rendőr Igazgatóság határrendészeti tevékenységet koordináló szakértőivel és a helyi szintű feladatokat ellátókkal. Jelenleg megvan az a kompetenciánk, hogy kollégaként ismerünk szinte minden határrendész vezetőt bármilyen szinten is szolgáljon és így bármilyen közvetlen kérdésünkre, megkeresésünkre azonnali szakmai választ kaphatunk. Nem is beszélve arról, hogy a rendszeres szakmai látogatások alkalmával ezek a kapcsolati tőkék még kamatoznak is. Mivel ez a kapcsolat csak egyoldalúként nem lehetne gyümölcsöző – a központi szakirányítás vezetőinek is kezdeményezővé kell válni az aktuális tájékoztatások tekintetében –, ezért természetesen a Tanszék is komoly energiát fektet abba, hogy a megrendelő szervezet minden egyes szintje elmondhassa igényét az oktatáshoz kapcsolódóan. A Tanszék által működtetett Határrendészeti Tanszéki Tanácsadó Testület rendszeres találkozóin a központi, területi és helyi szervek szakmai vezetőként észrevételeket tehetnek a szakmai oktatás tekintetében (Balla, 2016).

A határrendészeti tisztképzés nem képzelhető el csak Magyarország határain és az azon belüli ismeretek átadásával, megismerésével. Elengedhetetlen, hogy kilépjünk a nemzetközi porondra (Balla, 2018) és azon kapcsolatrendszerrel is felhasználva bővítsük az oktatói tapasztalatot és a hallgatók számára átadható szakmai tudást. Ez az elvárás egyébként megjelenik a Frontex által sokat hangsúlyozott alap és középszintű (Szektorális Képesítési Keretrendszer) képzési elvárások között is, amelyekre reagálva került például átalakításra 2020-tól a Tanszék összes tantárgyi programja.

A nemzetközi tapasztalatok megszerzése egyrésztől adott az oktatói összetétel korábbi ilyen irányú ismereteinek konvertálásával és átadásával, továbbá az újabb lehetőségek kiaknázásával. A Frontexhez kapcsolódó képzési eseményekbe való bekapcsolódás prioritást élvez (az egyetem a Frontex partnerintézménye), ugyanakkor az egyetem meglehetősen bonyolult adminisztratív háttere ezt nem teszi egyszerűvé, bár a megrendelő szerv támogatása e téren is hatalmas, de itt egyértelműen többet kell vállalnia a befogadó intézménynek is.

Ugyancsak lehetőségünk – és élünk is vele – a Nemzetközi Oktatási Központ keretében működő Közép-európai Rendőrákadémia (KERA) adta lehetőségek, amelyek évente több hetes intenzív nemzetközi kapcsolatépítő tréningeket biztosítanak az oktatók részére is. Célunk, hogy a jövőben ezt a fajta együttműködést még intenzívebbé tegyük, akár a tagállami határrendész kollégák szakmai továbbképzésekhez kapcsolódó fogadásával is Ausztriából, Svájcban, Németországból, Szlovéniából, Szlovákiából vagy éppen Csehországból (mint a KERA tagállamaiból).

A nemzetközi tapasztalatszerzést biztosítja továbbá, hogy van oktatónk, aki a nemzetközi válságkezelés terén kimagasló ismeretekkel rendelkezik, oktatóként végzi nemcsak tagállami szakértők kiképzését, de távol keleti vagy éppen balkáni határrendész tisztek felkészítéséhez is rendszeresen felkérést kap. Célunk, hogy az ilyen képzésekbe már ne csak oktató vegyen részt, hanem hallgatóink is testközelből érezzék, hogy milyen tapasztalatokra lehet szert tenni akár egy V4 együttműködés keretében végrehajtott közös nemzetközi gyakorlaton, akár egy olyan gyakorlaton, ahol „ellenséges környezetben végrehajtott” szakmai feladatot kell irányítani más kultúrájú és identitású szakemberek, állampolgárok között.

2022 nyarán Varsóban került sor a lengyel határőrség által szervezett „V4 Joint Efforts 2022” határrendészeti gyakorlatra, ahol már négy nappali tagozatos határrendészeti szakirányos hallgatónk (két fő a harmadik és két fő a második évfolyamból) tevékenyen részt vett a szakmai munkában, amely az Európai Unió egy külső határszakaszán egy képzeletbeli válsághelyzet kialakulását és kezelését modellezte. Érdekes tény, hogy a lengyel szervező fél a tervezés során nem értette, hogy miért vesznek részt magyar részről egyetemi hallgatók is, hiszen nekik nincs ilyen helyzetek kezeléséhez megfelelő szakmai gyakorlatuk és ennek a fogadó fél hangot is adott. A hallgatókat kísérő oktatónk jelezte, hogy a hazai képzésünk egyik célja éppen az ilyen együttműködésből fakadó ismeretek elsajátítása, másrészt ezek a hallgatók végzésüket követően azonnal olyan vezetői helyzetbe „csöppennek bele”, amely megköveteli tőlük a nemzetközi együttműködés gyakorlati végrehajtását. Ez megnyilvánul majd akár a túlsóoldali határrendészeti szerv hasonló beosztásban lévő szolgálati személlyel való kapcsolattartásban, akár egy Frontex műveletben való részvételben. Oktatónk indoka olyannyira meggyőzte a fogadó fél vezetőjét, hogy a mintegy 40 külföldi szakértő részvételével zajló gyakorlat záróbeszédében már egyértelműen pozitív tényként kezelte a hallgatók részvételét és a következő évi hasonló rendezvényen már a lengyel határrendészeti tisztjelöltjei is képviseltetve lesznek és hasonló hozzáállásra buzdította szlovák és cseh kollégáit is.

A nemzetközi lehetőségek között ki kell emelni a különböző válságkezelő műveletek tapasztalatait mind oktatási, mind gyakorlati téren. Már korábban is felmerült, hogy az ilyen műveletekbe – például a komoly magyar részvétel mellett szervezett Európai Unió Rendőri és Civil Szolgálatok Képzési Programjában – a Rendészettudományi Kar is becsatlakozzon (Németh, 2022). A különböző válságkezelő műveletekben mára már felértékelődtek a nem katonai elemek, de azokon belül is a rendőri, rendvédelmi egységek szerepe. Kiemelt szerep jut ráadásul a határrendészeti jellegű felkészítésnek is, amely viszont az integrált határigazgatáshoz kapcsolódó szakmai tudás mellett a biztonságtudatosságra

is fókuszál. Erre kifejezetten szükség van a majdani határrendészeti tisztek külföldön folytatott szakmai műveletei során. Ennek önálló képzésére eddig a Tanszék nem volt képes, ám az oktatói állomány összetételében időközben beállt pozitív változások miatt megkezdődhet az erre irányuló kidolgozó munka és a hallgatók ilyen irányú felkészítése is. Nem kérdés, hogy a hallgatók tanulmányaik során motiváltabbak lesznek olyan ismeretek megszerzése közben, mint az eltérő kulturális különbözőségekből adódó konfliktusok kezelése, az iszlám és zsidó kultúra megismerése, művelési területek veszélyei, terrorizmus és tűzhelyzet kezelése, rendkívüli körülmények (sivatag, mérgező állatok stb.) közötti munkavégzés stb.

A képzés összetett volta miatt ez önállóan nem, de például a rendőrség erre hivatott szervének hathatós támogatásával megvalósítható majd az ilyen irányú kiegészítő képzés is, bár lényegesen kevesebb rendelkezésre álló idővel, mint a fent említett képzési program keretében.

Az új oktatási módszerek, vagy ahogy jelenleg népszerűbben hangzik, kreatív tanulási módszerek még gyerekcipőben járnak a Tanszéken, hiszen a hangzatos nevű oktatásbeli minőségi változást nem követi a vizsgarendszer minőségi (kreatív?) hozzáigazítása. Azaz hiába kreatívak az órák, hiába csináltatunk egyre több csoportos, játékos, interaktív feladatot, a vizsgán mégis a régi jól bevált izgulás, tételhúzás, merev szóbeli „darálás” és egy abból az értékelés során kalkulált egyetlen érdemjegy adásával zajlik. A szakmai oktatás „halálát” okozta továbbá a kényszerű online oktatás bevezetése is, amelynek eredménye viszont tényleg csak egy „makogás szintű feleletadás” volt a vizsgák jelentős részén.

Mindettől függetlenül elindítottuk a kreatív tanulást, ahol elsősorban a gyakorlati szereplésre, a vezetői együttműködésre, kommunikációra, másokról való gondoskodásra helyezük a hangsúlyt. Biztos, hogy még évek tapasztalatai kellenek ahhoz, hogy tökéletesen működjön az elmélet és gyakorlat szimbiózisa a kreatív tanulás terén, de már most pozitív visszacsatolásokat kapunk a hallgatók részéről is.

A Nemzeti Közszerződési Egyetem Rendészettudományi Kara kiemelt feladatának tartja a hallgatók gyakorlatorientált képzését és ezt a szemléletet a Tanszék már az alapításától „magáénak vallja”. Az elméleti ismeretek átadása mellett folyamatosan keressük azokat a lehetőségeket, amikor a hallgatók a tantermi foglalkozásoktól eltérő helyszínen gyakorolhatják megszerzett elméleti ismereteiket – így kihasználva a tanórarendben május hónapra meghirdetett gyakorlati szakmai hetet. Háromnapos gyakorlat levezetését terveztük meg a szakirány teljes nappali I–III. és a mesterképzésben részt vevő I. évfolyamos Integrált Határigazgatási Specializáció hallgatói állományának, valamint a tanszék teljes oktatói állományának. Első alkalommal 2022-ben Csupakon,

az Alparancsnoki Továbbképző Központban tartottuk meg az egész napos és éjszakai határrendészeti feladatot, mely során számtalan szituációban kellett a hallgatóknak helytállniuk és a tanult elméleti ismereteiket a gyakorlatban alkalmazniuk. A jó gyakorlaton felbuzdulva a Tanszék tovább kívánja folytatni a megkezdett munkát, de ehhez az egyetem és a kar hathatós támogatása szükséges, főleg a kitelepüléssel járó gyakorlat anyagi támogatásának biztosításával. Ez a gyakorlat valójában a korábbi ilyen jellegű kihelyezett gyakorlatok folytatása, mivel a pandémiás világjárvány előtt minden évben tervezett a Tanszék hasonló gyakorlatokat, amelyek több esetben a „valós” határellenőrzési rendszerbe integráltan valósultak meg, több esetben bevonva a Rendészeti Szakközépiskolák – technikumok – végrehajtó, tiszthelyettesi hallgatóit is. Elemezve azonos gyakorlatokat, született a döntés a csopaki helyszínnel kapcsolatosan, amely igazolta a döntés helyességét.

A Tanszék kiemelt jelentőséget tulajdonít a határrendészeti célú kutatásoknak, fejlesztéseknek és innovációnak. Az egyetemi ökoszisztéma lehetőséget biztosít a pilot projektek végrehajtására, amelyek meglévő gyakorlati problémákra tudományos megközelítéssel is keresik a válaszokat. Ezen megközelítéséből adódóan a Tanszék meghatározó szerepet tölt be a határrendészeti stratégiaalkotásban, a fejlesztési irányok és megvalósíthatósági lehetőségük „vérkeringésében”, mondhatni azt is, hogy a jövő úttörője.

Utalva a korábban említett felismerés jelentőségére, a Tanszék meggyőződéssel tekint arra a jövőképre, hogy a határellenőrzés a következő tíz évben jelentős változásokon megy majd keresztül, amelyet a kor technikai és technológiai fejlődése is indukál. Ezen technológiai vívmányokat az oktatásban is alkalmazni kell, hogy a végzett határrendészeti tisztek ezen képességekkel és kompetenciákkal is bírjanak, amikor megkezdik a végrehajtói szolgálatukat. Egyik ilyen alkalmazás például a rendészeti célú intézkedés mesterséges intelligencia (MI) által támogatott kontrollja is. A fejlesztendő termék egy alkalmazás (szoftver), amely támogatja a határrendészeti szakirányú hallgatók gyakorlati képzését és segíti a szakmai oktatók munkáját. Újszerűsége abban rejlik majd, hogy jelenleg nincs olyan alkalmazás, amely kifejezetten egy rendészeti célú intézkedést személyenként is képes elemezni és értékelni. A rendszer képes lesz értékelni is a végrehajtott feladatsorokat, ami alapján könnyen lehet majd javítani az esetleges hibákat. Biztosítottá válik a hallgatók egyéni feladatvégrehajtásának mérése és visszaigazolása, vagyis a valós és objektív teljesítmény igazolása. A Tanszék esetében ez az intézkedés a közúti hatátkelőhelyen határátlépő személy ellenőrzésének sorrendjét, tartalmát és jogszerűségét lesz hivatott figyelni, illetve ezzel tanítani képes majd a hallgatókat. A szoftveres oktatás egyrészt támogatja az MI alapú oktatást, a gyakorlati felkészítést, az emberi támogatás

nélküli képzést, így az akár oktató távollétében is végrehajtható, vagyis megvalósulhat a gyakorlati képzés automatizálása és élményszerűvé tétele is. Mivel az intézkedések és a rendészeti célú tevékenység pénzben nem kifejezhető érték (a rendészet legalábbis ilyen), minden olyan fejlesztésbe megéri befektetni, amely valamilyen mértékben kiválthatja az élő erő alkalmazását, hiszen jelenleg (és a jövőben is) a legdrágább beruházás a humán erőforrás megszerzése, betanítása, megtartása.

Befejezés

Kijelenthetjük, hogy a felsőfokú határrendészeti képzésnek van jövője, függetlenül attól, hogy Magyarországon milyen szervezeti keretek között folyik a határellenőrzési tevékenység. A Tanszék nemcsak a határrendészet, hanem a határőrtisztképzés örököse is, amely tudás portfóliójában az elődök munkája is benne van. Ezen tradíció ápolása az ukrán-orosz háború miatt is jelentőséggel bír.

Nem lehet hátráltató tényező az sem, hogy milyen geopolitikai környezetben vagyunk most és az hogyan fog változni rövid vagy középtávon. Jelenleg a külső határaink hossza megközelítőleg azonos a belső határéval (mintegy 1100–1100 kilométer), de biztos, hogy ez rövid időn belül változik (Horvátország és Románia schengeni státusza folyamatosan napirenden lévő kérdés). Ettől függetlenül hosszú távon – számítva az illegális migráció által erősen befolyásolt szerb és ukrán viszonylatunkon előttünk álló feladatokra – párhuzamosan figyelmet kell szentelnünk a mélységben végzett határrendészettel összefüggő tevékenységre is. E kettőségnek való megfelelés, valamint a tanulmányban vázolt négy fő pillérré való támaszkodás biztos jövőt ad a határrendészeti tisztképzésnek és biztosítja a megrendelő igényeinek megfelelő fejlődését.

Felhasznált irodalom

- Balla J. (2018). A határrendészeti tisztképzés jövője. In Dobák I. & Hautzinger Z. (Szerk.), *Szakmaiság, szerénység, szorgalom: Ünnepi kötet a 65 éves Boda József tiszteletére* (pp. 123–130). Dialóg Campus, Nordex Kft.
- Balla J. (2016). A régi-új Határrendészeti Tanszéki Tanácsadó Testület, mint a megrendelői igények meghatározásának és támogatásának fóruma. *Határrendészeti Tanulmányok*, 13(1), 66–83.
- Balla J. (2017). Felsőfokú szakirányú képzés a Határrendészeti Tanszéken 2005-ben és 2015-ben. In Varga J. (Szerk.), *A határrendészeti tisztképzés negyedszázada* (pp. 47–54). Dialóg Campus.

- Fórizs S. (2004). A határrendészeti ismeretek belső tartalma, oktatásának sajátosságai. *Rendvédelmi Füzetek*, 6, 45–50.
- Kovács G. (2016). Nemzeti Közszolgálati Egyetemen az alapképzésben végzett rendőrtisztekkel szemben támasztott követelmények változásai. In Gaál Gy. & Hautzinger Z. (Szerk.), *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, XVII.* (pp. 259–264). Magyar Hadtudományi Társaság.
- Németh G. (2022). Magyarország részvétele az EU Rendőri és Civil Szolgálatok Képzési Programban. In Kovács I. (Szerk.), *Multidiszciplinaritás: a rendészettudomány sokszínűsége* (pp. 111–119). Magyar Rendészettudományi Társaság.
- Sallai J., Szőke I., Varga J., Vass F., Vájlók L. & Virányi G. (2000). Határellenőrzés az Európai Unióban. In Virányi G. (Szerk.), *Tempus-Projekt Institut Bildung. JEP-13165-98* (pp. 135–164). Rendőrtiszti Főiskola, Hanns Seidel Alapítvány.
- Sallai J. (2013). A globalizáció rendészeti kihívásai. In Gaál Gy. & Hautzinger Z. (Szerk.), *Tanulmányok «A változó rendészet aktuális kihívásai» című tudományos konferenciáról* (pp. 37–41). Magyar Hadtudományi Társaság.
- Vájlók L. & Vedó A. (2020). Katona-e a határrendész? *Katonai Jogi és Hadijogi Szemle*, 8(3), 95–122.
- Varga J. (2007). *A Rendőrtiszti Főiskola Határrendészeti Tanszékének tevékenysége 2005-2007 között, fejlesztésének irányai*. Rendőrtiszti Főiskola.
- Virányi G. (2019). *Határőrizeti és határrendészeti tisztképzés 1903-2011*. Dialóg Campus.

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Balla J., Vájlók L. & Vedó A. (2022). A határrendészeti tisztképzés harminc éve – már nem katonák kellene! *Belügyi Szemle*, 70(10), 1943–1957. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.10.1>